

1. Nelegálna práca a nelegálne zamestnávanie/ *1. Illegal work and illegal employment*

Obsah/ *Content:*

- Čo je to závislá práca/ *What is a dependent work*
- Typy pracovnoprávných vzťahov/ *Types of employment relationships*
- Nelegálna práca, nelegálne zamestnávanie/ *illegal work, illegal employment*
- Nevýhody nelegálnej práce/ *Disadvantages of illegal work*
- Pracovný pomer/ *Employment relationship*
- Pracovná zmluva - čo má a môže obsahovať, a prečo je dobré si ju prečítať pred podpísaním/ *Employment contract - what it must and can contain, and why it is good to read it before signing*

Závislá práca/ *Dependent work*

Zákonník práce na Slovensku definuje závislú prácu ako prácu vykonávanú/ *The Labor Code in Slovakia defines dependent work as work performed:*

- vo vzťahu, v ktorom je zamestnávateľ nadriadený a zamestnanec voči nemu podriadený/ *in a relationship in which the employer is superior and the employee is subordinate to him/her,*
- osobne zamestnancom pre zamestnávateľa/ *in person by the employee for the employer,*
- podľa pokynov zamestnávateľa/ *according to the instructions of the employer,*
- v mene zamestnávateľa/ *on behalf of the employer,*
- v pracovnom čase určenom zamestnávateľom a/ *during working hours specified by the employer, and*
- za mzdu alebo odmenu/ *for a salary or remuneration.*

Typy pracovnoprávných vzťahov/ *Types of employment relationships*

Závislú prácu je možné vykonávať **len**/ *It is possible to perform dependent work only:*

- v pracovnom pomere/ *in an employment relationship,*
- v obdobnom pracovnom vzťahu, ide najčastejšie o štátnozamestnanecký vzťah alebo/ *in a similar employment relationship, it is most often a civil service relationship or*
- výnimočne v inom pracovnoprávnom vzťahu - na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru (dohoda o vykonaní práce, dohoda o pracovnej činnosti, a dohoda o brigádnickej práci študentov)/ *exceptionally, in a different employment relationship - on the basis of agreements on work performed outside the employment relationship (agreement on the performance of work, agreement on work activities, and agreement on temporary work of students).*

Ak má práca znaky závislej práce je možné ju vykonávať **len** v pracovnoprávnom vzťahu na základe pracovnej zmluvy alebo niektorej z dohôd podľa zákonníka práce/ *If the work has the characteristics of a dependent work, it is possible to perform it only in an employment relationship on the basis of an employment contract or one of the agreements according to the Labor Code.*

POZOR!/ *BEWARE!*

Prácu, ktorá má znaky závislej práce, **nie je možné** vykonávať na základe zmluvy podľa Občianskeho zákonníka, napr. príkaznej zmluvy alebo Obchodného zákonníka, napr. zmluvy o dielo/ *Work that has the characteristics of dependent work cannot be performed on the basis of a contract under the Civil Code, e.g. mandate contract or the Commercial Code, e.g. employment contract.*

Či ide o závislú prácu **neurčuje názov zmluvy**, ale jej **obsah**/ *Whether it is a dependent work is not determined by the name of the contract, but by its content.*

POVINNOSTI ZAMESTNÁVATEĽA VOČI ZAMESTNANCOVI

Povinnosti zamestnávateľa	Povinnosti zamestnanca
Prideľovať zamestnancovi prácu podľa pracovnej zmluvy, utvárať podmienky na plnenie pracovných úloh a dodržiavať ostatné ustanovené pracovné podmienky	Podľa pokynov zamestnávateľa vykonávať prácu osobne, v určenom pracovnom čase a dodržiavať pracovnú disciplínu
Oboznámiť zamestnanca s pracovným poriadkom, s kolektívnou zmluvou, s právnymi predpismi vzťahujúcimi sa na prácu ním vykonávanú a s predpismi na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci	Dodržiavať právne predpisy a ostatné predpisy vzťahujúce sa na ním vykonávanú prácu, s ktorými bol riadne oboznámený
Poskytnúť zamestnancovi za vykonanú prácu mzdu v nárokovej výške	Pracovať zodpovedne a riadne, plniť pokyny nadriadených
Platiť a odvádzať za zamestnanca odvody na sociálne poistenie, predavky na verejné zdravotné poistenie a preddavky na daň z príjmov zo závislej činnosti	Byť na pracovisku na začiatku pracovného času, využívať pracovný čas na prácu a odchádzať z neho až po skončení pracovného času
Platiť a odvádzať za zamestnanca vykonávajúceho rizikové práce zaradené do tretej alebo štvrtej kategórie príspevky na doplnkové dôchodkové sporenie	Používať určeným spôsobom pridelené osobné ochranné pracovné prostriedky a podrobiť sa lekárske preventívnym prehliadkam vo vzťahu k práci
Určiť zamestnancovi čerpanie platenej dovolenky	Hospodáriť riadne s prostriedkami, ktoré mu zveril zamestnávateľ, a chrániť jeho majetok pred poškodením, stratou, zničením a zneužitím
Poskytnúť zamestnancovi platené voľno pri dôležitých osobných prekážkach v práci	Zachovávať mlčanlivosť o skutočnostiach, o ktorých sa dozvedel pri výkone zamestnania
Zabezpečiť zamestnancovi vo všetkých zmenách stravovanie	Písomne oznámiť zamestnávateľovi bez zbytočného odkladu všetky zmeny, ktoré sa týkajú pracovného pomeru

POVINNOSTI „OBJEDNÁVATEĽA“ A „ZHOTOVITEĽA“

Povinnosti objednávateľa	Povinnosti zhotoviteľa
Poskytnúť zhotoviteľovi za zhotovenie diela odmenu v dohodnutej výške	Zhotoviť dielo na vlastné náklady, na svoje nebezpečenstvo a v dojednanom čase, inak v čase primeranom s prihliadnutím na povahu diela
Odvody na sociálne poistenie, na verejné zdravotné poistenie, daň z príjmov	Uhrádzať odvody na sociálne poistenie, na verejné zdravotné poistenie, daň z príjmov zo samostatnej zárobkovej činnosti
Oboznámiť s právnymi predpismi vzťahujúcimi sa na vykonávanú prácu a s predpismi na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci	Oboznámiť s právnymi predpismi vzťahujúcimi sa na vykonávanú prácu a s predpismi na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci na vlastné náklady
Utvárať podmienky na plnenie pracovných úloh, poskytovať bezplatne potrebné účinné osobné ochranné pracovné prostriedky, pracovný odev a pracovnú obuv	Zabezpečiť pracovné prostriedky, potrebné účinné osobné ochranné pracovné prostriedky, pracovný odev a pracovnú obuv na vlastné náklady
Zabezpečiť stravovanie	Zabezpečiť stravovanie na vlastné náklady
Čerpanie platenej dovolenky	X
Platené voľno pri dôležitých osobných prekážkach v práci	X
Náhrada príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti	X

Nelegálna práca a nelegálne zamestnávanie/ *Illegal work and illegal employment*

Je zakázané nelegálne pracovať ako aj niekoho nelegálne zamestnávať/ *It is forbidden to work illegally as well as to employ somebody illegally.*

Zamestnanec nelegálne pracuje, ak/ *The employee works illegally, if:*

- vykonáva závislú činnosť bez pracovnej zmluvy alebo niektorej z dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru, alebo/ *he/she performs dependent activity without an employment contract or any of the agreements on work performed outside the employment relationship, or*
- vykonáva závislú činnosť bez oprávnenia pracovať alebo bez oprávnenia zdržiavať sa na území Slovenskej republiky/ *he/she performs dependent activity without the right to work or without the right to stay in the territory of the Slovak Republic.*

Nelegálna práca je priestupkom, za ktorý je možné zamestnancovi uložiť pokutu do 331 Eur/ *Illegal work is an offense for which the employee can be fined up to 331 Eur.*

Zamestnávateľ zamestnanca nelegálne zamestnáva, ak/ *The employer illegally employs the employee if:*

- vykonáva závislú činnosť bez pracovnej zmluvy alebo niektorej z dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru, alebo/ *the employee performs dependent activity without an employment contract or any of the agreements on work performed outside the employment relationship or*
- vykonáva závislú činnosť bez oprávnenia pracovať alebo bez oprávnenia zdržiavať sa na území Slovenskej republiky, alebo/ *the employee performs dependent activity without the right to work or without the right to stay in the territory of the Slovak Republic, or*
- zamestnanca neprihlási včas do Sociálnej poisťovne ako poistenca/ *the employer does not register the employee in time with the Social Insurance Agency as a policyholder.*

Iné zamestnávanie v rozpore so zákonom/ *Other employment in violation of the law*

- Používanie dohôd o vykonaní práce mimo pracovného pomeru namiesto pracovného pomeru, alebo/ *Use of agreements on work performed outside the employment relationship instead of the employment relationship, or*
- Uvedenie minimálnej mzdy v pracovnej zmluve a vyplácanie zvyšku odmeny “na ruku”, alebo/ *Stipulating the minimum wage in the employment contract and paying the rest of the remuneration to “the hands of the employee”, or*
- Uvedenie nižšieho počtu hodín práce v pracovnej zmluve, ako má reálne zamestnanec vykonávať, alebo/ *Stipulating lower number of working hours in the employment contract than the employee should actually perform, or*
- Iné nedodržanie zákona pri dohadovaní pracovných podmienok, prípadne nedodržanie dohodnutých pracovných podmienok/ *Other non-compliance with the law when negotiating working conditions, or non-compliance with agreed working conditions.*

Nevýhody nelegálnej práce/ *Disadvantages of illegal work*

A. Zamestnanec, ktorý pracuje nelegálne, nie je pod ochranou Zákonníka práce, ktorý garantuje zamestnancom mnohé práva, ako napríklad/ *The employee who works illegally is not under the protection of the Labor Code, which guarantees employees many rights, such as:*

- právo na mzdu a mzdové zvýhodnenie/ *the right to a wage and a wage surcharge,*
- právo na platenú dovolenku v rozsahu minimálne 4 týždňov v roku/ *the right to paid leave of at least 4 weeks a year,*
- právo na maximálnu dĺžku pracovného času a minimálnu dĺžku odpočinku/ *the right to a maximum period of working time and a minimum period of rest,*
- právo na ochranu pred svojvoľným prepustením z práce/ *the right to protection against arbitrary dismissal,*
- právo na zabezpečenie stravovania alebo poskytnutie príspevku na stravovanie/ *the right to be provided meals or a meal allowance,*
- právo na zaistenie podmienok ochrany bezpečnosti a zdravia pri práci/ *the right to conditions to ensure the safety and health at work,*

Nevýhody nelegálnej práce/ *Disadvantages of illegal work*

- právo na návštevu lekára a sprevádzanie rodinného príslušníka/ *the right to visit a doctor and accompany a family member,*
- právo na zachovanie pracovného miesta počas materskej a rodičovskej dovolenky/ *the right to maternity leave and to maintain the job during maternity and parental leave*
- právo na odškodnenie v prípade vzniku pracovného úrazu/ *the right to compensation in the event of an accident at work*
- a iné/ *etc.*

B. Zamestnanec si nemôže uplatniť daňový bonus na dieťa/ *The employee cannot claim a tax bonus for a child,*

C. Za zamestnanca zamestnávateľ neodvádza zdravotné poistenie/ *The employer does not pay health insurance on behalf of the employee,*

D. V prípade choroby zamestnanec nemá nárok na náhradu príjmu a nemocenské/ *In case of illness, the employee is not entitled to sickness benefits,*

E. Zamestnanec nemá nárok na materské a rodičovské počas materskej a rodičovskej dovolenky/ *The employee is not entitled to maternity benefit during maternity and parental leave,*

Nevýhody nelegálnej práce/ *Disadvantages of illegal work*

F. Zamestnanec nemôže požiadať o dávku v nezamestnanosti v prípade straty zamestnania/ *The employee may not claim unemployment benefit in the event of loss of employment,*

G. Nesplnenie podmienok potrebného počtu rokov poistenia v Sociálnej poisťovni pre priznanie dôchodku v starobe alebo invalidite/ *Failure to meet the conditions of the required number of years of insurance in the Social Insurance Agency for the award of a pension in old age or disability,*

H. Banky nebudú zamestnancovi ochotné, bez oficiálneho príjmu alebo na základe nízkeho deklarovaného príjmu, poskytnúť pôžičku či úver/ *Banks will not be willing to provide a loan or credit to the employee, without official income or on the basis of low declared income,*

I. Iné/ *Other.*

Nerozmýšľajte krátkodobo, ale myslite aj na budúcnosť a prípadné horšie časy, kedy sa Vám vyplatí, že ste pracovali legálne/ *Do not think short term, but also think about the future and possible rainy days, when working legally will pay off.*

Pracovný pomer/ *Employment relationship*

Pracovný pomer sa zakladá **písomnou pracovnou zmluvou** medzi zamestnancom a zamestnávateľom/ *The employment relationship is established by a written employment contract between the employee and the employer.*

Pracovný pomer vzniká dňom, ktorý bol dohodnutý v pracovnej zmluve ako deň nástupu do práce/ *The employment relationship arises on the day agreed in the employment contract as the day of commencement of work.*

Pracovná zmluva/ *Employment contract*

- Zamestnanec má právo, aby mu zamestnávateľ dal jedno vyhotovenie pracovnej zmluvy/ *The employee has the right to receive one copy of the employment contract from his/her employer.*
- Pracovná zmluva musí byť písomná/ *The employment contract must be in writing.*
- Musí byť uzatvorená so zamestnávateľom najneskôr v deň nástupu do práce/ *The employment contract must be concluded no later than on the day of starting work.*
- Ak sú v pracovnej zmluve časti, ktoré sú v rozpore so zákonom alebo kolektívnou zmluvou, tieto časti sú neplatné/ *If there are parts in the employment contract that are in conflict with the law or the collective agreement, these parts are deemed invalid.*

Čo musí pracovná zmluva obsahovať/ *What the employment contract must contain*

Pracovná zmluva musí povinne obsahovať/ *The employment contract must contain:*

- **Druh práce spolu s jeho stručnou charakteristikou**, vrátane popisu najnáročnejšej činnosti/ *The type of work together with its brief characteristics, including a description of the most demanding activity,*
- **Miesto výkonu práce**, ako názov obce, resp. bližšie určenie miesta – časť obce, adresa pracoviska, či sídla firmy/ *Place of work, meaning the name of the town/city, including specification of the place - part of the town/city, address of the workplace or registered office of the company,*
- **Mzdové podmienky**, ako sú napr. výška mzdy a ďalšie plnenia poskytované za prácu, ak nie sú dohodnuté v kolektívnej zmluve/ *Wage conditions, such as the amount of wages and other benefits provided for work, if not agreed in the collective agreement,*
- **Deň nástupu do práce**/ *Day of starting work.*

Čo môže pracovná zmluva obsahovať/ *What the employment contract can contain*

Pracovná zmluva môže obsahovať ďalšie pracovné podmienky/ *The employment contract can contain other working conditions:*

- Výplatné termíny/ *Payment dates,*
- Pracovný čas/ *Working time,*
- Výmeru dovolenky/ *The length of paid leave,*
- Skúšobnú dobu/ *Trial period,*
- Trvanie pracovného pomeru na dobu určitú alebo kratší pracovný čas/ *Duration of fixed-term or part-time employment,*
- Dĺžku výpovednej doby a iné/ *Notice period and other conditions.*

Ak pracovná zmluva neobsahuje ďalšie pracovné podmienky, zamestnávateľ je povinný ich zamestnancovi písomne do jedného mesiaca od vzniku pracovného pomeru oznámiť/ *If the employment contract does not contain other working conditions, the employer is obliged to notify the employee in writing within one month of the commencement of the employment relationship.*

Prečo je dobré si prečítať pracovnú zmluvu pred jej podpisom/ *Why it is good to read the employment contract before signing it*

Pracovná zmluva stanovuje detaily pracovného vzťahu medzi zamestnancom a zamestnávateľom, ako aj ich jednotlivé práva, povinnosti, zodpovednosť a očakávania/ *The employment contract sets out the details of the employment relationship between the employee and the employer, as well as their individual rights, obligations, responsibilities and expectations.*

Ak si ju prečítate vopred a porozumiete jej obsahu, budete sa vedieť lepšie rozhodnúť, či takéto podmienky akceptujete alebo nie. Pomôže Vám to minimalizovať možné nedorozumenia v budúcnosti so zamestnávateľom/ *If you read it in advance and understand its contents, you will be better able to decide whether or not to accept such terms. This will help you minimize possible misunderstandings with your employer in the future.*

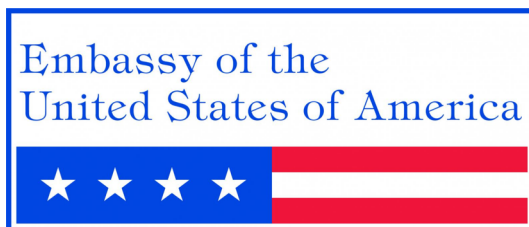

Pracovná zmluva môže obsahovať množstvo ustanovení, a preto je najlepšie si ju najprv zobráť domov a prečítať v klude, prípadne sa poradiť s právnikom, ak niečomu nerozumiete/ *The employment contract can contain several provisions, so it is best to take it home and take your time to read it, or consult a lawyer if you do not understand something.*

Informačný materiál bol vytvorený ako súčasť Informačného balíčka o pracovnom práve pre utečencov v rámci projektu „Podpora utečencov v ich integrácii na pracovný trh“. Za jeho obsah zodpovedá výlučne Liga za ľudské práva./ *Information material was created as part of the Refugee Labour Kit within the project „Refugee Empowerment for Labour Market Integration“. The Human Rights League is solely responsible for its content.*

© Liga za ľudské práva
2021

Projekt je podporený vládou Spojených štátov amerických v rámci grantovej schémy Julie Taft určenej na pomoc utečencom/ *This project is supported by the Government of the United States of America from the Julia Taft Refugee Fund.*